

ПРЕЗЕНТАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЯК SOFT SKILL ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ОСВІТИ

PRESENTATION IN ENGLISH AS A SOFT SKILL FOR MASTER DEGREE STUDENTS

Стаття присвячена одній з актуальних проблем підготовки здобувачів магістерського рівня освіти немовних спеціальностей – розвитку комунікативних навичок як невід’ємної складової soft skills, а саме формуванню умінь ефективної презентації англійською мовою. Наголошено на тому, що в 21 сторіччі soft skills відіграють важливу роль в майбутній професійній діяльності та для подальшого працевлаштування. В статті розкривається сутність поняття soft skills та презентації, що входить до їх складу. Згідно Програми з англійської мови професійного спрямування презентація відноситься до загальних умінь і служить професійним потребам, а випускники магістратури повинні чітко виступати з підготовленими індивідуальними презентаціями щодо широкого кола тем академічного та професійного спрямування. Авторами наголошено на тому, що проблема формування навичок презентації ще не знайшла свого остаточного вирішення. Саме тому метою даного дослідження було формування умінь ефективної презентації англійською мовою як soft skill у здобувачів магістерського рівня освіти немовних спеціальностей. В експериментальному навчанні магістранти готували та презентували усну доповідь-презентацію англійською мовою на обрану тему з фахової дисципліни, користуючись розробленою авторами інструкцією з використання англомовних кліше під час презентації та порадами щодо реалізації ефективної презентації. Під час підготовки презентації використовували англомовну навчальну платформу з фаху «Physiopedia». Для оцінки ефективності експериментального навчання було розроблено Бланк оцінки презентації слухачем. Серед труднощів відзначали підтримку англомовних кліше протягом всієї презентації, формулювання проміжних висновків, використання невербальних засобів комунікації. Більшість магістрантів користувалися запропонованими порадами з підготовки презентації та англомовними кліше. Зацікавленість викликала саме покрокова інструкція з використання англомовних кліше відповідно до змістових частин презентації, що значно полегшувало підготовку до виступу англійською мовою. Експериментальне навчання підтвердило доцільність використання інструкції з використання англомовних кліше та порад щодо реалізації презентації.

Ключові слова: soft skills, презентація, англійська мова, здобувачі магістерського рівня освіти.

The article is devoted to one of the urgent problems of training students of the master's level of education in non-linguistic specialties – the development of communication skills as an integral component of soft skills, namely the formation of effective presentation skills in English. It is emphasized that in the 21st century, soft skills play an important role in future professional activity and for further employment. The article reveals the essence of the concepts of soft skills and presentation, which is part of them. According to the Vocational English Language Program, presentation refers to general skills and serves professional needs, and master (MA) graduates must clearly deliver prepared individual presentations on a wide range of academic and professional topics. The authors emphasized that the problem of formation of presentation skills has not yet found its final solution. That is why the purpose of this study was to develop the skills of effective presentation in English as a soft skill among MA students in non-linguistic specialties. In the experimental study, the MA students prepared and presented an oral report with presentation in English on a chosen topic from a professional discipline, using the instructions developed by the authors on the use of English clichés during the presentation and tips on implementing an effective presentation. During the preparation of the presentation, the English-language educational platform «Rhysiopedia» was used. To evaluate the effectiveness of experimental training, a form for evaluating the presentation by the listener was developed. Among the difficulties, maintaining contact with the audience during the presentation, formulating interim conclusions, and using non-verbal means of communication were noted. Most of the master's students used the suggested tips for preparing a presentation and English clichés. The step-by-step instructions for using English clichés in accordance with the content parts of the presentation aroused interest, which greatly facilitated the preparation for the speech in English. Experimental training confirmed the feasibility of using instructions on the use of English clichés and advice on the implementation of the presentation.

Key words: soft skills, presentation, English, master degree students.

УДК 378.141

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.1.11>

Єременко Т.Є.,

канд. філол. наук, професор,
завідувачка кафедри германської
філології та методики викладання
іноземних мов
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Бабова І.К.,

докт. мед. наук, професор,
професор кафедри дефектології
та фізичної реабілітації
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді. Комунікативні навички є визначальними в сучасному суспільстві загалом та в професійних soft skills. Комунікативна компонента є невід’ємною частиною загальних компетентностей здобувачів магістерського рівня освіти. Згідно із освітньо-професійною програмою підготовки магістрів різних галузей знань здобувачі повинні

вміти виступати з підготовленими індивідуальними доповідями щодо широкого кола тем академічного та професійного спрямування. При цьому їм потрібно користуватися мовними засобами зв'язку для поєднання висловлювань у чіткий, логічно об'єднаний дискурс, враховуючи цільову аудиторію і мету висловлювання, користуватись відповідними правилами презентації та невербальними

засобами, коментувати таблиці, графіки і схеми, орієнтувати аудиторію щодо загальної побудови виступу, зокрема англійською мовою як мовою міжнародного академічного спілкування. Саме підготовці презентації англійською мовою як однієї з навичок *soft skills* присвячено наше дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В сучасному світі суто професійні технічні навички (*hard skills*) вже не є достатніми при працевлаштуванні, а розвиток та навчання *soft skills*, серед яких й ефективна комунікація, набувають все більшого значення [5]. Походження терміну *soft skills* бере початок з 1972 року, що ознаменувало перерозподіл між тими навичками, які були когнітивними та технічними за своєю природою (*hard skills*), і тими, які такими не були, але досі немає уніфікованого погляду на цей термін [12]. Chauhan G. та Sharma S. зазначають, що розвинуті *soft skills* в сучасному світі допомагають у працевлаштуванні, та поділяють їх на [4]:

- соціальні навички: розвиток особистості, емоціональний інтелект, етикет та манери;
- академічні навички: спілкування, спілкування при працевлаштуванні (резюме та заява), професійна презентація, співбесіда, групова дискусія;
- професійні навички (планування кар'єри): креативність на робочому місці, етичні цінності, саморозвиток та навчання, лідерство та формування команди, прийняття рішень і переговори, стрес-менеджмент та тайм-менеджмент.

Групою європейських авторів-науковців сфери медико-біологічних наук у публікації 2023 року підкреслено важливість комбінації *hard and soft skills* для науковців-початківців у 21 сторіччі (рис. 1) [11]. В статті підкреслено важливу роль серед *soft skills* навичок комунікації, до яких відносять, зокрема, навички презентації та усної доповіді.

Магістерський рівень вищої освіти в Україні передбачає написання та захист наукового магістерського дослідження, як того, що розпочинає кар'єру науковця-початківця. Безперечно,

представлення власних наукових результатів, а в подальшому професійних надбань, неможливо без навичок реалізації усної доповіді і презентації, зокрема англійською мовою.

Азарова Л. із співавторами наводить визначення презентації як спеціально організованого спілкування з аудиторією для публічного передавання і представлення чогось нового або її спонукання до певних дій [1].

В контексті навчання здобувачів вищої освіти під презентацією розуміється комп'ютерна та мультимедійна презентація академічного чи наукового спрямування, яка супроводжується усною доповіддю. Доповідь-презентація застосовується в багатьох ситуаціях професійного та повсякденного життя сучасної людини, зокрема при виконанні службових обов'язків в різних професійних сферах (обмін інформацією, участь у дискусіях, спілкування з колегами та клієнтами), на конференціях, в академічному професійному спілкуванні.

В Програмі з англійської мови професійного спрямування, рекомендованої Міністерством освіти і науки України [2], наведено зразки мовленнєвих умінь в професійних ситуаціях. З поміж багатьох ситуацій зазначено декілька, в яких презентація відноситься до загальних умінь і служить професійним потребам. Загальні професійні рубрики, де використовується презентація: загальне робоче оточення і повсякденна робота; міжнародні конференції, зустрічі, дискусії; компанія/інформація про галузевий підрозділ [2, с. 11]. В Програмі зазначено, що вступний рівень студентів магістратури з англійської мови дорівнює B2 (незалежний користувач), та він забезпечує їхню незалежну комунікативну компетенцію для того, щоб вони могли ефективно функціонувати в академічному та професійному середовищі. По закінченні магістратури студенти повинні мати мовленнєві вміння говоріння в монологічному мовленні: чітко виступати з підготовленими індивідуальними

Рис. 1. Взаємозв'язок *hard* та *soft skills* для науковців-початківців. Адаптовано з [11]

презентаціями щодо широкого кола тем академічного та професійного спрямування [2, с. 9].

J. King зазначає, що усна презентація є ефективною комунікативною діяльністю, а при оволодінні другою мовою важливим є створення комфортного середовища навчання для студентів, тому що виступ з усною презентацією є джерелом тривоги для них, що погіршує продуктивність і впливає на самооцінку та впевненість [8]. Ще Гансом Сельє (1987) виділено п'ять «смертних гріхів» публічної мови: невідповідність, багатослівність, невиразність, заглибленість у себе (інтроверсія) і манірність, однією з причин яких є на думку автора, страх. Страхи публічної промови та презентації підтверджується і в сучасних дослідженнях: Grieves R. з співавт. досліджували характер страхів студентів закладів вищої освіти Великої Британії, які виникають під час усних доповідей-презентацій. Вони дійшли висновку, що основні причини страхів полягали в наступному: страх бути засудженим, невпевненість у темі та інші [6]. На думку J. King, викладачі не завжди психологічно готові до навчання презентації, яке повинне орієнтуватися на самостійну проектну роботу студентів, не можуть мотивувати їх до інтерактивної роботи та більшої автономії у навчанні [8]. Викладачу треба не лише забезпечити підготовку детальних рекомендацій щодо створення доповіді-презентації, а й надати психологічну підтримку під час її усної реалізації [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. *Soft skills* у професійній діяльності та працевлаштуванні набувають великого значення поряд з *hard skills*. Навички презентації з усною доповіддю, зокрема англійською мовою, є складовою професійної комунікації в 21 столітті. Однак, проблема формування навичок презентації ще не знайшла свого остаточного вирішення, особливо презентації англійською мовою для здобувачів магістерського рівня освіти немовних спеціальностей.

Мета статті. Метою даного дослідження було формування умінь ефективною презентації англійською мовою як *soft skill* у здобувачів магістерського рівня освіти немовних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. В експериментальному навчанні брали участь 22 здобувачі 1 курсу магістратури за освітньо-професійною програмою «Фізична реабілітація» ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського». Магістранти готували та презентували усну доповідь-презентацію на обрану тему індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Ергореабілітація». Регламент презентації складав 12–15 хвилин. При підготовці англійської презентації використовували загальнодоступну навчальну платформу англійською мовою з фаху

«Physiopedia» [10]. Цю платформу було обрано тому, що її контент надається також українською мовою, що полегшує сприйняття та підготовку до презентації англійською. Оцінка ефективності експериментального навчання здійснювалася за допомогою розробленого авторами «Бланку оцінки презентації слухачем».

У розробці експериментального навчання ми керувалися принципами навчання ділової англійської мови за О.Б. Тарнопольським [3], а саме: 1) принцип поступового переходу від підготовки тексту презентації за зразком до самостійної підготовки презентації без зразка; 2) принцип моделювання умов презентації, максимально наближених до реальності; 3) принцип забезпечення навчання презентації технічними і програмними засобами її підготовки та проведення; 4) принцип критичного само- і взаємооцінювання; 5) принцип автентичності зразків презентації та їх мінімальної модифікації.

В процесі експериментального дослідження спочатку студентів було проінформовано про процесуальну складову підготовки усної доповіді, яка будується поетапно наступним чином:

1. Визначення і максимальна конкретизація мети.

2. Підготовка усної доповіді: написання сценарію, складання плану, конспекту, вибір форми і стилю виступу, підготовка відповідей на можливі запитання, підготовка демонстраційних матеріалів (слайди, відеоролики тощо), підготовка приміщення і технічних засобів.

3. Презентація усної доповіді.

Також було надано поради щодо реалізації ефективною презентації, адаптовані за М. Grussendorf (2007) [7]:

- чітка та логічна структура;
- привітання та знайомство – одна з найважливіших частин презентації для встановлення контакту з аудиторією;
- чітко сформульовані тема та мета, оголошення пунктів плану;
- повторення нової інформації;
- підведення підсумків наприкінці кожного змістового фрагменту;
- пряма взаємодія з аудиторією;
- висновки – кінець доповіді навіть важливіший, ніж початок, тому що люди зазвичай запам'ятовують останнє, що їм сказали.

Автор пропонує стратегії представлення ефективного завершення презентації [7]:

1. Підсумуйте основні моменти.
2. Прочитуйте відому людину.
3. Поставте провокаційне запитання або зробіть несподівану заяву.
4. Використовуйте техніку «сендвіч». Уявіть свою презентацію як бутерброд із двома скибочками хліба (вступ + висновок) і сиром посередині

(основна частина). Стратегія «сендвіча» означає, що у Вас є зв'язок між початком і кінцем доповіді.

5. Подякуйте аудиторію. Забудьте стандартні фрази, такі як «Дуже дякую за увагу» або «Дякую, що вислухали». Після гарної презентації саме глядачі мають подякувати Вам!

До презентації усної доповіді нами було розроблено покрокову інструкцію з прикладами англomовних кліше (табл. 1).

При підготовці та реалізації усної доповіді-презентації ми також рекомендували зважати на можливість виникнення таких проблеми:

1) невідповідність, надмірні надії на досвід та імпровізацію;

2) надлишок інформації, багатослівність, що заважають представленню слухачам головного;

3) невдалий спосіб подачі інформації (манірність, невиразність, відчуженість, концентрація на собі тощо);

4) неадекватність стилю англійського мовлення на лексико-синтаксичному та фонетичному рівнях;

5) неадекватне використання невербальних засобів (жести, міміка) та голосу мовця.

Таблиця 1

Покрокова інструкція з використання в презентації англomовних кліше

Кроки	Частина презентації	Англomовні кліше	
Крок 1	Welcoming the audience and introducing yourself Привітання та знайомство з аудиторією	- Good morning and welcome. - Let me introduce myself ... - First of all, let me thank you all for coming here today.	
Крок 2	Introduction: - topic and structure of presentation Вступ: - тема та структура презентації	- Today I'm going to talk about ... - This morning I'd like to explain ... - The purpose of my presentation today is to ... - First I will discuss ... Secondly I would like to look at how ... - Lastly I will concentrate on ... - First I will look at ... before moving on to ... and then I'd like to talk about how this impacts upon ... - If you have any questions please leave them until the end, when I'll do my best to answer them.	
Крок 3	Body of presentation Основна частина	Starting the presentation	- Let's start by looking at ... - I'd like to start by ... - So let me start by ... - The first issue is in relation to ...
		Introducing a new point	- The next point is that ... - Now I am going to talk about ... - Moving on to ... - I would now like to explain ... - So that's an overview of ... which brings me to my next point ...
		Defining key terms	- In his article, Bardem states that ... - For the purposes of this talk, I will define ... as ...
		Asking and answering rhetorical questions	- What exactly is ... ? Well, ... is a system for ... - Why do they regard this as essential? Well, firstly the data suggests ...
		Emphasizing	- This is a significant point. If we look more closely at ... - This is a highly relevant question. Remember that Lamb's theory suggests ... - This is crucial to understanding ...
	Providing examples or directing the audience to your presentation slides	- To give you an example ... - Now let's look at ... - You'll notice here how ... - If we look here, we can see how ...	
Крок 4	Conclusion Висновки/Завершення	- To sum up ... - In conclusion ... To recap the main points ... - That concludes my presentation. Now, if I can just summarize the main points.	
Крок 5	Audience questions Запитання	- Thank you. Are there any questions? - Thank you for listening. Does anyone have any questions? - I'm sorry, could you repeat the question, please? - Yes, absolutely, I agree. Yes, perhaps that is true in some cases, however ... - No, I think I have to disagree with you on that point, because ... - That's a really good question that I'm not sure I can answer right now, but it would be interesting to look into ...	

Для оцінки ефективності експериментального навчання магістранти заповнювали розроблений нами «Бланк оцінки презентації слухачем»:

Бланк оцінки презентації слухачем

Етап	Запитання
Підготовка	1. Чи завчасно підготував/ла обладнання в аудиторії? 2. Чи завчасно підготував/ла роздатковий матеріал? 3. Чи повідомив/ла слухачам про час та місце проведення презентації?
Організація презентації	1. Чи повідомив/ла про структуру (план) презентації? 2. Чи дотримувалася/лася чіткої структури презентації? 3. Чи дотримано регламенту доповіді? 4. Чи логічним був виклад матеріалу? 5. Чи використано запропоновані поради?
Усна презентація	1. Чи привітав/ла аудиторію? 2. Чи представив/ла себе? 3. Чи озвучив/ла тему презентації? 4. Чи зрозумілим був вступ? 5. Чи користувався/лася нотатками під час виступу? 6. Чи були зв'язки між окремими твердженнями та короткі підсумовування (проміжні висновки) між ними? 7. Чи були використані рекомендовані англомовні кліше? 8. Чи були зроблені загальні висновки? 9. Чи звертався/лася до аудиторії в процесі презентації? 10. Чи було запропоновано аудиторії ставити запитання?
Характер мовлення	1. Чи було мовлення ясным? 2. Чи був адекватним темп мовлення? 3. Чи була адекватною гучність голосу? 4. Чи влучно використовувалися модуляції тону голосу? 5. Чи виділялися за допомогою голосу важливі твердження?
Невербальні засоби	1. Чи доцільно використовувалися жести, міміка, рухи? 2. Чи використовувався зоровий контакт?
Загальна оцінка	Відповідь «Так» – 1 бал, «Ні» – 0 балів. Максимальна оцінка – 25 балів.

Проаналізувавши результати опитування нами було зроблено наступні висновки:

– у пункті Підготовка: магістранти, в основному, підійшли відповідально до організації процесу підготовки до реалізації доповіді-презентації, а саме не спізнавалися та вчасно переконалися, що вся апаратура працює;

– у пункті Організація презентації: магістрантами під час доповіді у 75% було чітко викладено таку структурну частину презентації, як вступ; логічний розвиток усної доповіді простежувався у 65% студентів; основна частина була чіткою та змістовною у 85% студентів; але були недоліки у формулюванні висновків у заключній частині презентації; проблеми були й з дотриманням регламенту у 80% студентів; більшість магістрантів користувалися запропонованими порадами;

– у пункті Усна презентація: усі магістранти привіталися та представили себе, озвучили тему; 80% ознайомили з планом; тільки одиниці використовували нотатки, здебільшого користувалися підготовленим в письмовій формі матеріалом, що обмежувало візуальний контакт з аудиторією; проміжні висновки було зроблено лише в поодиноких випадках; загальні висновки зробили усі магістранти, але тільки половина запросила слухачів ставити запитання; допо-

відь реалізувалася з використанням запропонованих англомовних кліше у більшості студентів (90%);

– у пункті Характер мовлення: мовлення студентів було зв'язним та зрозумілим, але недостатньо виразним; занадто тихим було мовлення у 20% доповідачів, а занадто голосним – у 10%; лише 20% доповідачів виділяли важливі змістові фрагменти за допомогою зміни темпу, гучності та модуляцій тону голосу;

– у пункті Невербальні засоби: здебільшого магістранти під час презентації неусвідомлено використовували жести та міміку, були занадто статичними, також недостатньо використовувалися зоровий канал взаємодії з аудиторією в процесі презентації.

Більшість магістрантів користувалися запропонованими нами порадами з підготовки презентації та англомовними кліше. Зацікавленість викликала саме покрокова інструкція з використання англомовних кліше відповідно до змістових частин презентації, що значно полегшувало підготовку до виступу англійською мовою. Магістранти відмітили значну роль комунікативних навичок, зокрема англомовної презентації з фаху, в їх майбутній професійній діяльності та для подальшого працевлаштування.

Висновки та подальші перспективи в цьому напрямку. На основі даних літератури та власних спостережень презентацію виділено як необхідний *soft skill* для здобувачів магістерського рівня освіти, який потребує спеціальної підготовки, особливо з огляду на необхідність в умовах відкритого наукового простору презентувати дані англійською мовою.

Нами розроблено інструкцію з використання англійських кліше під час презентації в залежності від її змістових частин; надано поради щодо реалізації ефективної презентації. Під час підготовки англійської презентації корисним було використання навчальної платформи англійською мовою з фаху «Physiopedia».

Розроблено Бланк оцінки презентації слухачем, який може бути рекомендовано до використання в підготовці здобувачів магістерського рівня освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробці алгоритму навчання англійської презентації як одного з *soft skills* для здобувачів магістерського рівня освіти немовних спеціальностей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Азарова Л.Є., Радомська Л.А., Стадній А.С. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях і схемах: навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2018. 176 с.
2. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Бакаєва Г.Є., Борисенко О.А., Зуєнок І.І., Іваніщева В.О. та ін. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.

3. Тарнопольський О.Б. Авсюкевич Ю.С. Successful Presentations (Успішні презентації). Посібник для навчання ділових презентацій англійською мовою студентів економічних спеціальностей. К.: Ленвіт, 2007. 135 с.

4. Chauhan G., Sharma S. Soft Skills: An Integrated Approach to Maximise Personality. WILEY, 2015.

5. Dean S.A., East J.I. Soft Skills Needed for the 21st-Century Workforce. International Journal of Applied Management and Technology. 2019, Vol. 18, Issue 1, P. 17–32.

6. Grieves R., Woodley J., Hunt S.E., McKay A. Student fears of oral presentations and public speaking in higher education: a qualitative survey. Journal of further and higher education. 2021. Vol. 45, No. 9. P. 1281–1293.

7. Grussendorf M. English for Presentations. Oxford University Press, 2007. 80p.

8. King J. Preparing EFL learners for oral presentations. The Internet TESL Journal. 2002. Vol. 8, № 3.

9. Nordin N.A., Zabidin N., Hoo J., Ibrahim R., Kamaludin P.N.H. Under the Spotlight: Students' Viewpoint of an Oral Presentation Course during Open and Distant Learning (ODL). International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences. 2021. Vol. 11 (7). P. 150–161.

10. Physiopedia. Офіційний сайт: <https://www.physio-pedia.com/home/>

11. The science behind soft skills: Do's and Don'ts for early career researchers and beyond. A review paper from the EU-CardioRNA COST Action CA17129 [version 2; peer review: 1 approved, 1 approved with reservations] Acharya S., Preda M.B., Papatheodorou I. et al. Open Research Europe. 2023, 3:55.

12. Touloumakos A.K. Expanded Yet Restricted: A Mini Review of the Soft Skills Literature. Front. Psychol. 2020. 11:2207.